

Scheepvaartmuseum Baasrode vzw nieuwsbrief 1 januari 2023

Sint-Ursmarusstraat 137
9200 Baasrode
info@scheepvaartmuseumbaasrode.be

Inhoud Nieuwsbrief 1 januari 2023

1. Woordje van de voorzitter
2. Activiteitenkalender 2023
3. Monografie De Baasroodse botter Rosalie
4. Bouwactiviteiten Baasroodse botter Rosalie
5. Steun de bouw van onze Baasroodse botter Rosalie
6. Wieringer schuutje en Hoogaars Y36
7. Lidgelden 2023
8. Museumhaven Zeeland
9. De Alyv onder de loep
10. Klassiek jacht te koop
11. Nuttige gegevens van de vereniging
12. Colofon

1. Woordje van de voorzitter.

Beste vrienden en vriendinnen, beste leden en sympathisanten,

2023 komt eraan, het 43ste bestaansjaar van de vzw Scheepvaartmuseum Baasrode.

Nu het archief opnieuw op de site opgeslagen is, wordt het stilaan tijd om een definitieve regeling te treffen over het functioneren van de site. Het bestuur doet er alles aan om tot een behoorlijk resultaat te komen.

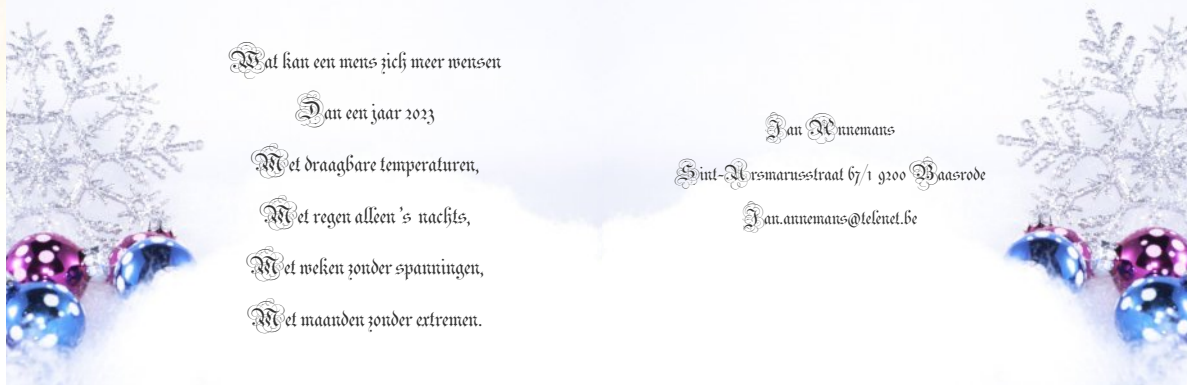
Het gewone jaarprogramma zoals voorzien in de agenda zal gevolgd worden. De site zal, zoals afgesproken, iedere zaterdag en zondag geopend blijven. Door de mogelijkheid de site te bezoeken, weliswaar in een beperkte versie, verandert de werf stilaan in een ontmoetingsplaats voor het publiek met interesse voor de maritieme wereld.

De nieuwsbrief die momenteel voor u ligt is de eerste die dit jaar verschijnt. Het is de bedoeling, de wereld op regelmatige basis inlichtingen te verschaffen over de evolutie op de site. Dankzij de vrije toegang van de leden krijgen we een duidelijk beeld van wat er leeft onder het ruime publiek en wat de betrachtingen zijn voor de toekomst. Het bestuur zal er alles aan doen om jullie vertrouwen niet te beschamen, aarzel dus niet om ons te contacteren wanneer het toch mocht scheeflopen of om bepaalde visies kenbaar te maken.

In naam van het bestuur wens ik jullie een bevredigend jaar 2023, hopelijk ontmoeten wij elkaar op de provinciale erfgoedplaats Scheepswerven Baasrode.

Jan Annemans

Voorzitter vzw Scheepvaartmuseum Baasrode.

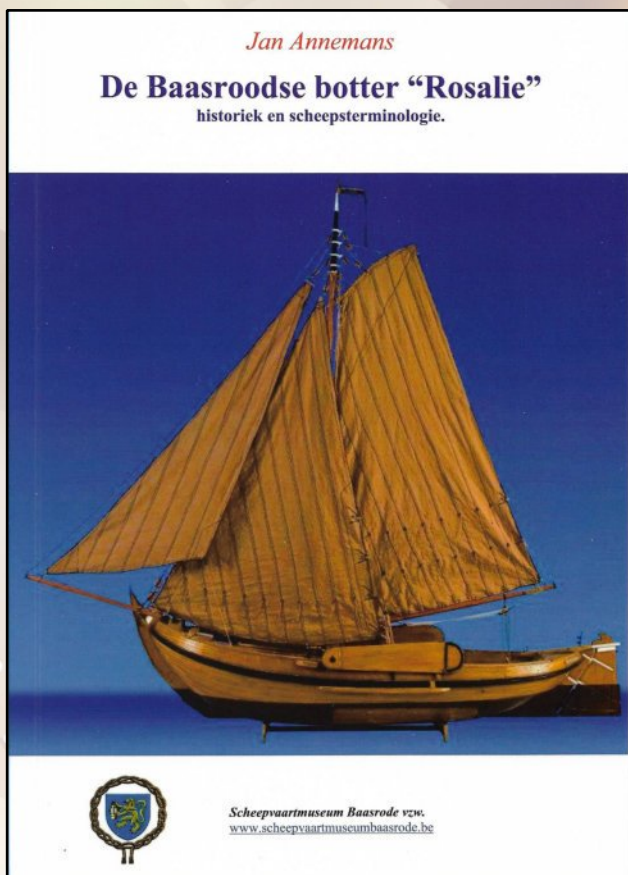
2. Activiteitenkalender 2023

2023 dient zich aan als een klassiek jaar tenzij er zich uiteraard een of ander onvoorzien feit of onverwachte activiteit voordoet. Vrijdag 7 april start het museumseizoen met de opening van de aangekondigde infotentoonstelling over het overstromingsgebied van Vlassenbroek. Het is de Vlaamse Waterweg die deze tentoonstelling zal verzorgen.

De algemene vergadering kan plaats vinden op zaterdag 29 april, gevolgd door de Erfgoeddag op zondag 30 april, het thema is: "Beestig". Op zaterdag 2 september organiseert zaal Ontmoeting de vernieuwde Ontmoetingsfeesten, voorlopig toch! Zondag 10 september gaat de jaarlijkse Open Monumentendag door, het volgende weekeinde staan de Scheldefeesten op het programma en de jaarmarkt op 19 september.

Elk weekeinde verwelkomen de vrijwilligers van onze vzw de bezoekers van de site. Onze gidsen houden zich klaar voor de verschillende gidsbeurten, ook op wekdagen. Voor de bouw van ons Rosalie worden 4 weken voorzien. Bij het verschijnen van deze nieuwsbrief liggen de data nog niet vast.

3. Voorstelling monografie Baasroodse botter Rosalie.

Op donderdag 1 december werd de monografie "De Baasroodse botter Rosalie" aan het publiek voorgesteld.

Dit gebeurde in de meesterwoning Van Damme op de Provinciale Erfgoedsite Scheepswerven Baasrode. De locatie werd niet willekeurig gekozen maar de keuze had verschillende redenen: de werf Van Damme had immers, vanaf 1881, in totaal 5 nieuwe bidders op stapel gezet; een tweede reden is de plaats waarop onze nieuwe botter gebouwd wordt: de vroegere scheepswerf Van Damme. Schepen van cultuur, mevrouw Els Verwaeren, verklaarde de impact van de schepen op de economie van het toenmalige Baasrode. Zij wijdde ook een hoofdstuk aan de invloed die de schepen hadden op kunstenaars van verschillende plimage. Het waren niet enkel schilders die zich lieten inspireren door de voor de rede van Baasrode liggende schepen, maar ook beeldhouwers, kunstsmeden, brongsieters en kunstfotografen vonden en vinden hun inspiratie bij de Scheldeboorden aan de Driehuizen. Jan Annemans, de auteur van de monografie, belichtte op zijn beurt, de voorgeschiedenis van de bidders: waarom zijn de schepen naar Baasrode gehaald, wat maakte de Baasroodse bidders zo verschillend van de Zuiderzeebidders waar ze

vandaan kwamen. Wat bepaalde de aanpassingen van de schepen die op de werf gebouwd werden?

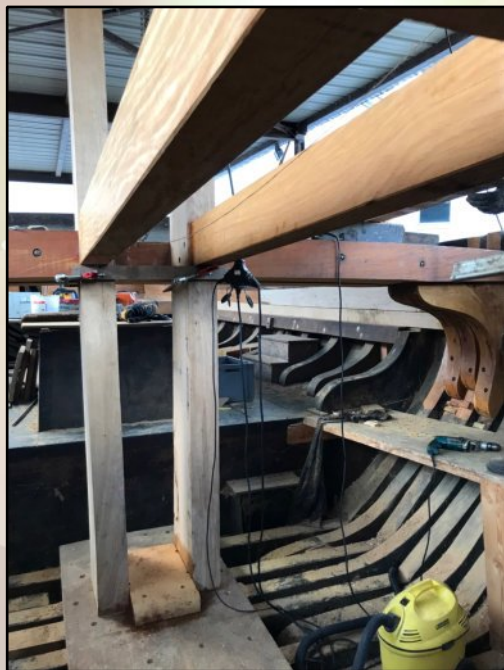
In verschillende hoofdstukken bespreekt de auteur de afkomst, het gebruik, de reisroute, de economische invloed op Baasrode en de omgeving, de uitstraling naar het hinterland en niet te vergeten, een uitgebreide begrippenlijst van de onderdelen van de Baasroodse bidders. Na de boekpresentatie verzorgden de leden van de vzw een geslaagde receptie voor een zeventigtal genodigden die verkozen hadden de voetbalmatch tussen België en Marokko niet rechtstreeks te volgen. Het boek is te koop aan de balie van de site aan de prijs van €15. Versturen van het boek kan ook maar brengt een prijsverhoging mee van €6.

4. Geplande werken aan onze botter Rosalie.

In 2022 zijn alle voorbereidende werkzaamheden voltooid om het dek te leggen op ons Rosalie. Alle wegeringen, alle dekbalken, tot zelfs de mastbank met de mastkoker en de bijhorende steunbalken werden geplaatst, ook het achterdek was klaar om gedekt te worden.

Wat staat er in 2023 op het programma?

Vooraleer het dek kan aangebracht worden, dienen de luikhoofden voorzien te worden van de zogenaamde "droge naden". Het komt erop neer dat alle luiken op een lijst liggen die aansluit op de

dekplanken zonder dat er een naad zit tussen de opstaande rand van de luikhoofden en de aangrenzende dekplanken. Dat zal het eerste werk zijn dat dit voorjaar zal gebeuren. Op het voordek komen drie luikhoofden, het ankerluik, de koekoek en het mastluik. Het ankerluik geeft toegang tot de ankerkluis waar de ankerlijn of lijnen in verdwijnen. De koekoek of het "bovenlicht" maakt dat het daglicht in het vooronder zal vallen. Het mastluik zal verwijderd moeten worden om de strijkbare mast te laten passeren. Direct onder het dek komt ook nog de fundatie voor de ankerlier en er moet nu al voorzien worden dat de overloop van de fok niet uit het dek getrokken wordt.

Het achterdek sluit aan bij de trog van de bun en loopt tot de achtersteven. Ook hier moet een droge naad verwerkt worden voor het grote luik dat toegang zal geven tot de machinekamer. In deze ruimte zal ook de motorfundatie aangebracht worden en aansluitend daaraan wordt het schroefasgat geboord en kan het schroefraam uitgezaagd worden. De verschillende luikhoofden zullen door de Spakenburgse werf afgeleverd worden in eikenhout, voor de eigenlijke dekplanken is accoya gekozen. Rondom het schip komen dan nog de potdeksels, zij dekken op hun beurt, de koppen van de verschillende spanten en dekenpoten af en moeten verhinderen dat deze inwateren.

Aan de buitenkant van het schip moeten nog de strijklampen komen, dit zijn de belangrijke balken waartegen het gestoken zwaard aandrukt, voor de koppen van de zwaarden moeten nog de "aanvaringsklampen" komen en vooraan op het boeisel de kluisborden met de berentanden. Een belangrijke aankoop voor dit jaar is de aanschaf van de motor.

5. Steun de bouw van onze Baasroodse botter Rosalie

De bouw van onze Baasroodse botter Rosalie kan gesteund worden via giften op onze projectrekening bij Herita, het overkoepelend orgaan van erfgoedverenigingen.

Bij een gift van minimum €40 verleent Herita automatisch een fiscaal attest wat een vermindering van uw belastingen met zich meebrengt. Giften storten op projectrekening nummer **BE33 7460 2844 9946** met vermelding **“Gift bouw Baasroodse botter Rosalie”**.

Alvast van harte bedankt voor uw steun.

6. Het Wieringer Skuutje.

In het pas uitgekomen boekwerk over de botters van Baasrode en de Rosalie in het bijzonder zijn twee foto's verwerkt, één van een drooggevalen Wieringer Skuutje, de WR60, en van een zeilende hoogaars, de YE36. Het lijkt ons interessant van de twee schepen een korte beschrijving te geven.

De WR60 ligt drooggevalen op het wad, Wieringen was immers een eiland aan de rand van de Waddenzee, aan het begin van deze binnensee die zich uitstrekt tussen de verschillende Waddeneilanden, de Nederlandse, de Duitse en de Deense kust. Graag laten wij het woord aan Tjeerdo, nauw betrokken bij de erfgoedvereniging die zich inzet voor het behoud van deze schepen. In de Vissershaven van Den Oever bevindt zich sinds enkele jaren de Historische Hoek, de plaats waar de houten zeilende vissersschepen herinneren aan de tijden van weleer. Den Oever ligt in het noordwesten van Nederland, aan de zuidwest kant van de Afsluitdijk op de scheiding van het zoete IJsselmeerwater en het zoute water van Werelderfgoed Waddenzee. Tot 1926 was Wieringen, waarop Den Oever ligt, een eiland en had tot 1891 geen eigen haven. De schepen lagen tot die tijd op het Wad in een luwe hoek van de dijk en vielen bij laag water droog.

De Wieringer Aken en het Skuutje zijn een representatieve vertegenwoordiging van de schepen die 100 jaar geleden in de haven lagen:

- De Wieringer Aak WR4, in 1900 gebouwd op de werf van Nijdam uit Van Ewijcksluis,
- De Wieringer Aak WR173 liep 1916 van de helling van de werf van Zwolsman uit Workum,
- De Wieringer Aak WR179, in 1912 gebouwd op de werf van Wijbrands uit Hindelopen en
- Het Wieringer Skuutje WR60, in 1840 gebouwd door Alkema uit Makkum. Omdat het nog het enige overgebleven exemplaar is van dit type, is het een uniek schip. Met zijn 182 jaar is het het oudste zeilende vissersschip van Nederland. Rond 1900 moeten er nog zo'n 100 exemplaren van dit scheepstype zijn geweest.

Hoewel het kleinere Skuutje wat model betreft afwijkt van de Wieringer Aken, is de indeling (tuigage, visbun, vooronder, ...) van de schepen vergelijkbaar. Ze voeren tot ongeveer 1940

zonder motor en waren afhankelijk van wind, windrichting en ook zeker de stroom. Daardoor kon het voorkomen dat de schepen soms dagen niet in een haven konden komen en op het Wad voor anker moesten.

Bij de schepen betrokken vrijwilligers zeilen nu regelmatig met de schepen. Ook worden ze gebruikt om tochtjes met gasten te maken of bijvoorbeeld bij laag water een paar uur droog te vallen op het Wad.

Om anderen vertrouwd te maken met het varen met de schepen, worden verschillende cursussen georganiseerd. Bijzonder is daarbij de 'Cursus Landrotten', speciaal voor personen, jong of oud, man of vrouw, die (bijna) géén zeilervaring hebben en die met lotgenoten kennis maken met het zeilen.

Ter ondersteuning van de activiteiten in de Historische Hoek staat er sinds 2 jaar een gebouw, De Havenboet, op betonnen blokken. Dit omdat de haven een paar keer per jaar, bij hoogwater en opstuwende wind, onder water staat. Naast dat er geïnteresseerden worden ontvangen, informatie wordt verstrekt en koffie wordt gedronken, worden er ook cursussen gegeven bijvoorbeeld de Zeilnaaicursus waarbij de cursisten met de hand een zeiltje van vlasdoek leren naaien en ook reparaties aan dergelijke tuigage kunnen uitvoeren.

Ook wordt De Havenboet gebruikt voor personeelsactiviteiten: ochtends een interne training en 's middags een tocht met de schepen. Alle informatie over de activiteiten in en rond de Historische Hoek van de Vissershaven van Den Oever is te verkrijgen bij de Stichting Onderdak Nautisch Erfgoed Wieringen, zie www.onew.nl.

Nog ter informatie: de afmetingen van de WR60: Lengte over de stevens: 9,80m breedte: 3,30m. Net zoals de grotere botters is hij uitgerust met een bun om de vangst levend vers aan de wal te brengen.

De hoogaars YE36

Dit zeilschip is eveneens een vissersschip maar hoort thuis op Zeeland, het visnummer YE36 slaat natuurlijk op Yerseke, "mosselhoofdstad" van Europa. Het schip werd gebouwd bij Duivendijk, een werf op het eiland Tholen.

Het werd ingezet om mosselzaad op te halen op de Waddenzee, het voer dus regelmatig van Zeeland naar de wadden langs de Nederlandse kust, vandaar ook de grotere afmetingen: lengte over de stevens: 14,85m, breedte: 4,80m. Dit schip is een "droog" schip, dwz dit vaartuig is niet uitgerust met een bun, het werd gebruikt om mosselen te laden. Ook in Baasrode kwamen regelmatig hoogaarzen en hengsten, geladen met mosselen zoals ze opgevist waren op de Ooster- of Westerschelde, met het nodige wier erbij, dit hield de lading levend vers.

De schepen verkochten hun lading aan de "mosselkade" te Baasrode, deze was gelegen ter hoogte van het einde van de huidige parking aan de kerk van Sint-Ursmarus.

De Baasroodse bevolking maakte geen onderscheid tussen de verschillende sloopstypes, ze werden allen "mosselhengsten" genoemd.

7. Lidgelden 2023

Beste museumvrienden en -vriendinnen,

2023 is opgestart, hopelijk mogen wij dit jaar gespaard blijven van alle mogelijke ongemakken en kunnen wij weer volop aan de slag in de vzw Scheepvaartmuseum Baasrode.

In de bestuursvergadering van 07 november werd het lidgeld besproken. Goed nieuws, er komt geen verhoging van het lidgeld, zelfs geen indexaanpassing. Even nog ter informatie: Het gewone lidgeld bedraagt dus nog steeds €40 per persoon, inwonende familieleden kunnen lid zijn aan de prijs van €20. Erelid word je bij een minimum storting van €100. Onze bankrekening is nog steeds:

BNP Paribas Fortis - BE37 0011 3713 3828

Met vermelding lidgeld 2023.

Op vertoon van je lidkaart kun je niet alleen de provinciale site Scheepswerven Baasrode gratis bezoeken maar heb je ook recht op vrije toegang bij onze partners, de museumhaven Zierikzee in Nederland.

8. Museumhaven Zeeland

Sinds jaar en dag heeft de vzw Scheepvaartmuseum Baasrode een samenwerkingsakkoord met de stichting Museumhaven Zeeland. Dit houdt in dat onze leden, die hun reglementair lidgeld betaalden, ook gratis toegang hebben tot het museum in Zierikzee. Even situeren: Zierikzee ligt op het eiland Schouwen-Duiveland en is perfect te bereiken via de Zeelandbrug over de Oosterschelde.

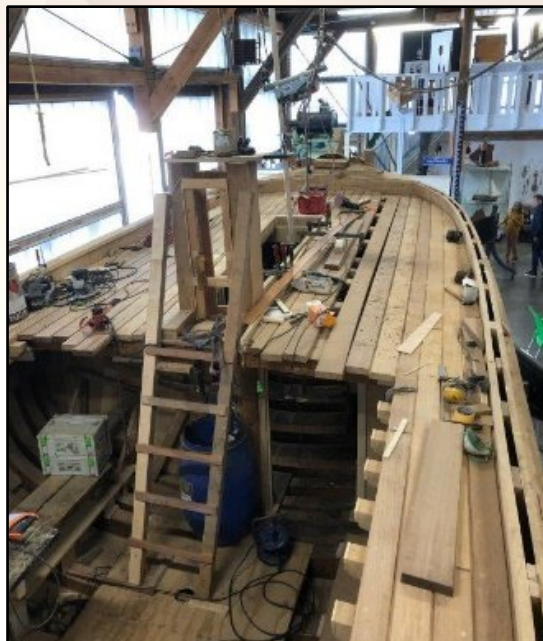
Hierbij het tekstje zoals Carel Beulink, bestuurslid van de stichting, kort maar krachtig, zijn vereniging voorstelt.

Beste Jan

Hierbij wil ik graag ons samenwerkingsakkoord i.v.m. de toegankelijkheid van onze beide musea bevestigen.

We ontvangen uw leden graag in de Stads&Commercie werf in Zierikzee.

Wat kan het bezoek bij ons aantreffen? De restauratie van een boeier uit 1890, de Vabel.

Een collectie Kromhout motoren. Scheepsmodellen. Een expositie over vroegere scheepsbouw en uitleg over bescherming van de scheepshuid. Speurtochten voor kinderen, die ook nog een diploma Leerling Scheepstimmerman kunnen behalen. (Maar daar moeten ze wel hard voor werken). En dan natuurlijk nog onze vloot aan de steiger. Museumhaven Zeeland Meer informatie op <https://www.museumhavenzeeland.nl/>

9. De Alyv onder de loep.

In de maand oktober hebben een aantal vrijwilligers het interieur van onze spits Alyv onder handen genomen. Beschrijving.

Het schip is gebouwd in 1938 bij Van Praet in Baasrode, het werd al direct uitgerust met een motor Deutsch van 35pk maar al wel opgedreven met een "turbo" tot 75pk.

De Alyv werd nog voorzien van een houten roer met de zgn. lunette, in beter verstaanbare taal: een roerzwaard. Aangezien het schip vanaf de stapelloop een stuurhuis had, het zgn. "stuurkot" werd het stuurwerk bediend met een stuurrad en kettingen die over de nodige kettingblokken liepen om het roer te bedienen.

Het stuurhuis.

De slaglat die de ruimte rond de schuifdeur aan bakboord moest afsluiten was al jaren verwijderd omdat de onderbouw van de stuurhut enigszins getrokken staat, het probleem is opgelost zodat kleinere knaagdieren niet meer in het stuurkot kunnen binnendringen. In het stuurhuis werd al het houtwerk gewassen en opnieuw in de olie gezet. Ook de handpomp kreeg haar oorspronkelijke plaats terug. Deze voorzag de bemanning van drinkwater. Dat verbeterde het comfort van de schippersfamilie, er werd enkel drinkwater genomen

als er gevaren werd in zuiver water. Na Wereldoorlog II kwam het erop neer dat men altijd water van de wal moest tanken, al het opperwater was al danig vervuild, het schip kreeg dan ook al direct een watertank.

Om diefstal te vermijden is de sloopshoorn, die aan stuurboord op de "tablet" gemonteerd was en door de lijst van het raam stak, weggehaald.

Aangezien de Alyv een motorschip was, had hij luchtdruk ter beschikking om de hoorn te bedienen.

De trap naar de roef mankeerde drie koperen latten, gelukkig waren zij nog terug te vinden, zij werden opnieuw op hun plaats gemonteerd, zodat het gevaar voor uitglijden tot een minimum beperkt wordt.

In de woonst was er uiteraard meer werk, alle ruiten werden gekuist, binnen en buiten, al het koperwerk werd geblonken. De mazoutkachel werd onder handen genomen, hij staat weer te blinken!

Ook de glas-in-kopervoorzetramen van de roefraampjes kregen een grondige beurt, zelfs de gordijntjes kregen een grondige wasbeurt.

De twee alkoven (voor de leken, de twee slaapkamertjes) werden grondig gereinigd en al wat er niet hoorde, van boord gehaald. Bij een grondige controle blijken de volgende zaken aangepakt te moeten worden: Een aantal windhaken van de stuurhutluiken zijn gebroken, zij moeten vervangen worden; Rond de koekoek werd een lek geconstateerd, dat moet dringend aangepakt worden; De twee stoelen die bij de eettafel van de roef horen, zijn aan vervanging toe.

10. Klassiek jacht te koop

Een van onze leden biedt zijn boot, een Woerdense aak, te koop aan.

De Aak was uiteraard een vrachtscheepje, gebouwd op de werf in Woerden (Nederland).

Het is een stalen schip met een lengte van 18,45 m, breedte 3 m, diepte 0,90 m.

De Aak is uitgerust met een motor Daf type 575 en is voorzien van een boegschroef 10 PK wat alle comfort garandeert bij het manoeuvreren. De Woerdense Aak is te bezichtigen in Lokeren.

Inlichtingen kunnen bekomen worden bij de schipper Hendrik op het nummer 0032/476.48.30.85

11. Nuttige gegevens van de vereniging vzw Scheepvaartmuseum Baasrode

Adres: Sint-Ursmarusstraat 137, 9200 Baasrode

Telefoonnummer: 052/46 31 28

E-mailadres: info@scheepvaartmuseumbaasrode.be

Bankrekening: BNP Paribas Fortis: BE37 0011 3713 3828 - BIC GEBABEBB

BTW-nummer: BE0420 511 430

Ondernemingsnummer: 0420 511 430

12. Colofon

Teksten: Jan Annemans, Tjeerdo Wieberdink en Carel Beulink

Correcties en lay-out: Maurits Vernimmen en Denise Van Stappen- Christian Vandekerkhove

Fotografie: Achiel Triempont, Stichting Behoud Hoogaars, Stichting WR60 en WR4 en Museumhaven Zeeland.

Ontwerp nieuwsbrief: Achiel Triempont

